

Asia: VN/21185/2020

Lausuntopyyntö työryhmän muistiosta sovittelun mahdollisuuksista hallintoasioissa

Lausunnonantajan lausunto

1. Missä asiaryhmässä hallintosoittelulla voisi olla tarvetta ja käyttöalaa?

Lapsilisä- ja elatustukiasioissa (LLL 796/1992, Elatustukilaki 580/2008) . Näissä kahdessa etuudessa usein nousee esiin kahden lapsen huoltajan erimielisyys siitä, kummalla on oikeus etuuteen ja kenelle etuus tulisi maksaa.

Lapsiläisälaissa on hyvin tarkat määräykset siitä, kenelle ja millä perusteella etuus maksetaan, syntyy lasten huoltajien välille silloin tällöin erimielisyyttä kummalle etuus tulee maksaa. Sovittelu voisi tulla kysymykseen esim. asian tullessa vireille oikaisuvaatimuksena Kansaneläkelaitokseen. Tosin sovittelun ala on hyvin kapea. Lähinnä olisi kysymys saada lasten huoltajat ymmärtämään lain määräysten sisältö ja se, millä edellytyksillä oikeus lapsilisään syntyy ja onko edellytyksiä sopia lapsiläisän maksamisesta. Nykyisen lain säännösten perusteella sovittelulle ei ole paljon tilaa.

Elatustuessa on hyvin usein kysymys siitä, onko elatusvelvollinen maksanut jonkin kuukauden/ajanjakson elatusavun siinä muodossa, jotta se voidaan lukea suoritetuksi elatusavuksi ja onko tällöin vastaavalta ajalta elatustuen hakijalla oikeus elatustukeen. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja Kansaneläkelaitoksen toimivaltaan ei kuulu käsitellä elatusavun määrää, mutta arvioitaessa oikeutta elatustukeen tulee Kansaneläkelaitoksen ja muutoksenhakuelimen arvioida, onko elatusapua suoritettu vai ei ja onko se suoritettu sillä tavalla, että se voidaan katsoa elatusapusuoritukseksi. Näissä tilanteissa saattaa olla mahdollisuus jopa sovitteluun. Toisaalta taustalla on lapsen oikeus elatukseen ja myös elatusvelvollisen elatuskyvystä, jolloin kyseeseen tulisi pikemminkin elatusavun määrään liittyvä sovittelu käräjäoikeudessa tai kunnan sosiaalitoimessa, joissa vahvistetaan elatusapu/elatussopimus.

2, Mihin asiaryhmään hallintosoittelu ei ehdottomasti sovellu?

Muissa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsittelemissä asiaryhmissä (asiaryhmiä on yhteensä reilut 30, ks. linkki <https://www.samu.fi/muutoksenhakulautakunta/kasiteltavat-asiat/>).

Etuuslaeissa etuuden saamisen edellytykset on hyvin tarkasti säädetty, eikä näin ollen jää harkinnanvaraa ja sovittelumahdollisuuksia.

3. Tulisiko hallintoasioiden sovittelua kehittää viranomaisessa esimerkiksi oikaisuvaatimusvaiheessa hallintolainkäytön vaihtoehtona vai hallintotuomioistuimessa?

Tämä oli hyvä selvittää. Käsittelemme mukaan osin sovittelu saattaisi soveltua jo siinä vaiheessa, kun Kansaneläkelaitoksen käsittelee muutoksenhakijan oikaisuvaatimusta.

4. Jos sovittelu toteutettaisiin osana hallintoprosessia, olisiko luontevampi toteuttamistapa varsinaisen sovittelu osana hallintoprosessia vai osapuolten välisen sovinnon vahvistaminen?

Niiden tapausten perusteella, joita lapsilisä- ja elatustukiasioissa on muutoksenhakulautakunnassa käsitelty, sovittelumenettelynä voisi toimia kumpikin mainittu toteuttamistapa. Mikä toteuttamistapa kulloinkin soveltuu, voisi jäädä yksittäistapauksessa ratkaistavaksi.

5. Olisiko hallintoprosessilakiin aiheellista lisätä säännös tuomioistuimen tavoitteesta tai velvollisuudesta sovinnollisuuden edistämiseen prosessin aikana?

Tavoite on riittävä taso.

6. Muuta huomioitavaa?

Sovittelumenettelyn lisäksi/ohella tulisi selvittää, missä määrin nykyisiä suullisen käsittelyn hyvin tarkkoja ja seikkaperäisiä muotomääräyksiä ja menettelyjä tulee soveltaa sosiaaliturvan muutoksenhakuasioissa. Oikeudenkäymiskaassa ja laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa laaditut suullisen käsittelyn muodot ovat hyvin raskaat, aikaa ja huomattavasti resurssia vaativat. Kun otetaan huomioon, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa käsitellään vuosittain yli 40 000 asiaa, asian käsittelyajan muutoksenhakulautakunnassa tulisi olla korkeintaan kuusi kuukautta ja muutoksenhakulautakunnan toimivalta piirinä on koko maa, eivät nykyiset suullisen käsittelyn hyvin raskaat menettelyt sovellu erityisen hyvin suullisen käsittelyn pohjaksi.

Romo Silja
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta

Lilleberg Jukka
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta